

(Drukowane jako rękopis).

Nr. 10.

Niektóre Oddziały wypełniają atramentem rachunki, dołączane do zwracanych z protestem weksli zamiejscowych i uniemożliwiają przez to sporządzanie kopii Oddziałowi otrzymującemu je. Wobec tego przypomina się obowiązujące postanowienie Instrukcji Służbowej Cz. IV, § 18, str. 116 o sporządzaniu rachunków kosztów protestu ołówkiem kopjowym.

Prawidłowe wykazywanie jednostek pracy w wykazie czynności z tytułu księgowania waluty dyskontowej.

(Dział IV i VIII Spisu Okólników).

Komisje rewizyjne stwierdziły w Oddziałach, że waluta dyskontowa, wpisywana na rachunki żyrowe podawców, nie jest w odpowiedniej ilości jednostek pracy uwzględniana w wykazie czynności. Wyjaśnia się przeto, że w wykazie tym w rubryce „Zaliczenia z różnych operacji“ należy wpisywać tyle jednostek, ilu podawcom zapisano w danym dniu walutę dyskontową na rachunek żyrowy.

Odsyłka zużytych plomb.

(Dział I Spisu Okólników).

Przy nadsyłanych łącznie z destrukcjami zużytych plombach ołowianych (Wiadomości Banku Polskiego Nr. 6 z 31 marca 1928 r., str. 51) pozostawiane są znaczne ilości sznurków, które utrudniają należyte przetwarzanie ołowiu. Celem zapobieżenia temu, winny Oddziały w przyszłości przed wysyłką zużytych plomb odcinać resztki sznurków tuż przy ołowiu.

Rejestracja wkładów oszczędnościowych w austriackiej Pocztovej Kasie Oszczędności w Wiedniu.

(Dział I Spisu Okólników).

W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów Nr. 8 z 21 kwietnia 1928 r. zamieszczono następującą notatkę:

„Na mocy układu, zawartego w Rzymie dnia 6 kwietnia 1922 r. i dodatkowej konwencji z 23 lutego 1925 r. w sprawie likwidacji pretensyj do austriackiej Pocztovej Kasy Oszczędności, zamierza Prezydium Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie, w czasie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1928 r. jeszcze przed ratyfikacją traktatu, przeprowadzić rejestrację wkładów oszczędnościowych, złożonych w Pocztovej Kasie Oszczędności w Wiedniu do dnia 31 października 1918 r.

Termin rejestracyjny może być przedłużony.

Wszelkie druki, potrzebne do zgłoszenia pretensyj powyższych, wydawać będą zgłaszającym się: Centrala Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie, oddziały jej w Poznaniu, Krakowie i Katowicach oraz urzędy i agencje pocztowe“.

O powyższem zawiadamia się Oddziały w tym celu, ażeby mogły — w razie potrzeby — odpowiednio informować klientów.

Uzupełnienie spisu telefonów Banku Polskiego.

W spisie telefonów Banku Polskiego należy zanotować następujące zmiany:

na str.	5	Członek Rady — Karol Dewey	Nr. 1-12	aut. —
		Sekretarz osobisty	„ 1-12	„ 58
„ „	9	Wydział Kredytowy: skreślić „Referaty“ aut. 58, a wpisać „Referaty“		„ 46
„ „	31	Oddział w Jaśle: skreślić „ul. Czackiego Nr. 534“, a wpisać „ul. Staszica Nr. 534“.		
„ „	31	Oddział w Kaliszu: godziny urzędowe od 1. IV. do 1. X. od godziny 8 do godziny 15 od 1. X. do 1. IV. od godziny 8 minut 30 do godziny 15 minut 30.		
„ „	35	Oddział w Królewskiej Hucie: skreślić „ul. Piastowska Nr. 3“, a wpisać „ul. Szopena Nr. 10“.		

na str. 46 Oddział w Siedlcach:
skreślić „ul. Warszawska Nr. 68“, a wpisać
„ul. Józefa Piłsudskiego Nr. 68-a“.

„ „ 52 Oddział w Zamościu:
godziny urzędowe od 1. V. do 1. X. od godziny 8 do godziny 15
od 1. X. do 1. V. od godziny 8 minut 30
do godziny 15 minut 30.

Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które zgodnie z Okólnikiem Nr. 38 z 11 maja 1925 r. należy zanotować w „Wiadomościach Banku Polskiego“ Nr. 6 z 31 marca 1928 r., str. 52:

St. Zjednoczone. z 4% na 4½% od dn. 18.V. 1928 r.

Prawo bankowe.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 marca 1928 r. (Dz. Ust. Nr. 34, poz. 321) wydane zostało nowe prawo bankowe, które wprowadza szereg zmian w dotychczas obowiązujących przepisach.

Nowemu prawu podlegają banki akcyjne kredytu krótkoterminowego, banki hipoteczne, kantory wymiany, zakłady zastawnicze i banki ludowe (spółdzielnie kredytowe). Rozporządzenie bankowe z grudnia 1924 r. nie czyniło żadnej wzmianki o kantorach wymiany i nie przeprowadzało wyraźnego podziału przedsiębiorstw bankowych.

Najdonioślejszą zmianą jest postanowienie, ustalające stosunek ogólnej sumy zobowiązań¹⁾ banków kredytu krótkoterminowego, hipotecznych i domów bankowych do sumy kapitałów własnych. Zobowiązania te nie mogą przekraczać dziesięciokrotnego kapitału banku (zakładowego i rezerwowego). Na brak odnośnego przepisu zwracali kilkakrotnie uwagę nasi doradcy zagraniczni. Norma ta nie wywoła chwilowo konieczności podwyższenia kapitałów bankowych, gdyż przeciętnie dla wszystkich banków stosunek ten wyraża się obecnie jak 1:4½. Ponieważ jednak w przyszłości należy liczyć się z napływem wkładów, a w szczególności kredytów zagranicznych do banków, uznano za wskazane zastosować tego rodzaju ograniczenie.

Wprowadzono bardziej szczegółowe przepisy, dotyczące oddziałów banków zagranicznych, które podobnie jak banki krajowe muszą uzyskać zezwolenie Ministra Skarbu (już istniejące zakłady korzystają z praw nabytych) na otwarcie zagranicznego przedsiębiorstwa bankowego. Dotacja z kapitału zakładowego centrali przeznaczona na działalność oddziałów w Państwie Polskiem nie może być niższa od minimalnej wysokości kapitału zakładowego banków krajowych²⁾. Minister Skarbu określa, jaka część kapitału obrotowego oddziału winna być użyta na operacje finansowe wyłącznie na obszarze Państwa Polskiego. Wprowadzenie tego ostatniego postanowienia było konieczne z uwagi na dotychczasową praktykę niektórych oddziałów banków zagranicznych zużywania tylko części nagromadzonych wkładów krajowych na pożyczki wewnątrz państwa. Na oddziały banków zagranicznych nałożono ponadto obowiązek ogłaszania niezależnie od swych kwartalnych bilansów brutto i rocznych bilansów netto również i bilansów rocznych swych centralnych instytucyj.

Ograniczono możność nabywania przez banki kredytu krótkoterminowego i hipoteczne, papierów dywidendowych na rachunek własny na sumę, przewyższającą połowę kapitału zakładowego (poprzednio ¾). Banki, które w chwili wejścia w życie rozporządzenia bankowego z grudnia 1924 r., trudniły się obok innych czynności bankierskich handlem towarami na własny rachunek, względnie nabywaniem nieruchomości ziemskich, w celu prowadzenia parcelacji i osadnictwa, miały możność konty-

¹⁾ Do zobowiązań rozporządzenie zalicza wszelkiego rodzaju wkłady, sumy na rachunkach bieżących, przekazy i niewypłacone sumy z inkasa. Wyczerpuje to mniejwięcej ogół kapitałów obcych banku.

²⁾ 2,500.000 zł. w Warszawie, 1,500.000 zł. w pięciu większych miastach Polski i 1,000.000 zł. we wszystkich innych miejscowościach.

nuowania tych działań. Według obecnego rozporządzenia banki tego typu winny do 31 grudnia 1930 r. zlikwidować ostatecznie wszystkie interesy, wynikające z prowadzenia tych działań.

Nowe rozporządzenie uchyla uprawnienie banków do utworzenia związku rewizyjnego, pozostawiając wyłącznie tylko Ministrowi Skarbu prawo ustalenia sposobu wykonywania tego nadzoru i kontroli.

Rozporządzenie ustala jednolicie najmniejszą nominalną wysokość akcji banku akcyjnego na 100 zł. Akeje wypuszczone już przez banki winny być do 31 grudnia 1928 r. połączone w taki sposób, aby wartość nominalna jednej akcji odpowiadała kwocie powyżej oznaczonej. Sposób przeprowadzenia połączenia akcji podlega zatwierdzeniu Ministra Skarbu.

Po wyczerpaniu donioślejszych zmian w ustawodawstwie bankowem pozostaje przedstawienie ważniejszych postanowień nowego rozporządzenia bankowego.

Za przedsiębiorstwo bankowe uważa rozporządzenie przedsiębiorstwo handlowe, trudniące się czynnościami bankowemi, jako głównym przedmiotem przedsiębiorstwa, a w razie wątpliwości, czy dana instytucja ma za główny przedmiot czynności bankowe, rozstrzyga Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Bankami są przedsiębiorstwa bankowe, istniejące w formie spółki akcyjnej, komandytowo-akcyjnej, lub założone przez związek komunalny (z wyjątkiem komunalnych kas oszczędności i gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych).

Domami bankowemi i kantorami wymiany są przedsiębiorstwa, należące do osób fizycznych lub spółki jawnej (firmowej) albo komandytowej. Różnica polega na tem, że domy bankowe posiadają szerszy zakres czynności, podczas gdy kantory wymiany podlegają daleko posuniętym ograniczeniom w swej działalności.

Zakłady zastawnicze (lombardy) mogą należeć do osób fizycznych, prawnych, do spółek handlowych albo spółdzielni i są uprawnione tylko do udzielania pożyczek na zastaw ruchomości i przyjmowania ich na przechowanie. Za osobnem zezwoleniem Ministra Skarbu mogą się trudnić komisową sprzedażą ruchomości. Pojęcie ruchomości nie obejmuje w stosunku do nich papierów wartościowych.

Spółdzielniami kredytowemi nazywa rozporządzenie kooperatywy, trudniące się czynnościami bankowemi, jako głównym przedmiotem przedsiębiorstwa.

Odnośnie do wszystkich przedsiębiorstw bankowych — oprócz kooperatyw — obowiązuje system koncesyjny. Koncesji udziela w zasadzie Minister Skarbu. Na otwarcie banków komunalnych i zakładów zastawniczych potrzebna jest zgoda Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Koncesja nie może być udzielona spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Udzielona koncesja gaśnie w razie jej niewykonywania bez przerwy w ciągu jednego roku.

Najmniejsza wysokość kapitału zakładowego banku akcyjnego kredytu krótkoterminowego wynosi dla banków warszawskich 2,500.000, w Krakowie, Katowicach, we Lwowie, w Łodzi i w Poznaniu — 1,500.000, w innych miejscowościach — 1,000.000 zł. Najmniejsza wysokość kapitału zakładowego banku hipotecznego wynosi bez względu na miejscowość — 5,000.000 zł., domu bankowego — 50.000 (w Warszawie) do 20.000 zł. (prowincja), względnie $\frac{1}{2}$ tych stawek dla domu bankowego o ograniczonym zakresie czynności i dla zakładu zastawniczego. Minimalny kapitał zakładowy kantoru wymiany musi wynosić 5.000 w Warszawie, do 2.000 zł (prowincja). Pod sankcją likwidacji wszystkie przedsiębiorstwa bankowe muszą wykazać się posiadaniem minimalnego kapitału zakładowego najpóźniej do 31 grudnia 1928 r. Banki akcyjne kredytu krótkoterminowego, istniejące prawnie w dniu 22-go marca 1928 r. w drobnych miastach prowincjonalnych, mogą uzyskać od Ministra Skarbu zezwolenie na uzupełnienie kapitału tylko do wysokości 500.000 złotych. Banki tego rodzaju nie mają prawa otwierania oddziałów.

Kapitał zakładowy nowo utworzonego banku winien być wniesiony w całości w dniu walnego zgromadzenia organizacyjnego i nie może być zbierany drogą publicznych zapisów lub przez przyznawanie na ten cel kredytów subskrybentom.

Przeniesienie siedziby oraz otwarcie w kraju lub zagranicą oddziału banku, domu bankowego lub kantoru wymiany może nastąpić tylko za zezwoleniem Ministra Skarbu, udzielonem według swobodnego uznania.

Czynności bankowe. W statutach banków winny być szczegółowo wymienione czynności, do których wykonywania bank jest uprawniony. Do prowadzenia pewnych operacji bank winien uzyskać specjalne zezwolenie Ministra Skarbu a mianowicie: a) wydawanie książeczek wkładowych, opiewających na okaziciela, b) udzielanie pożyczek na zastaw ruchomości z wyjątkiem papierów wartościowych i towarów, c) emisja listów zastawnych i obligacyj.

Prawo wydawania książeczek oszczędnościowych, opiewających na okaziciela, mogą uzyskać tylko banki, które wykazują się posiadaniem kapitału zakładowego co najmniej w podwójnej wysokości od ustalonego minimum (2–3 milionów złotych na prowincji, 5 milionów złotych w Warszawie) i przynajmniej pięcioletnim istnieniem banku. Wreszcie suma takich wkładów na okaziciela nie może przewyższać trzykrotnej wysokości kapitałów własnych banku.

Celem zapobiegania spekulacji „in blanco”, papiery wartościowe przyjęte na przechowanie lub oddane w zastaw muszą być zapisane do specjalnych ksiąg z wyszczególnieniem ich wartości imiennej, numerów oraz innych znamion. Bez zgody właściciela tych papierów, wyrażonej na piśmie, papiery te nie mogą być zgłaszane na walne zebranie na imię banku, w celu wykonania prawa głosu, ani też bez jego zezwolenia oddawane do depozytu innej osobie.

Dalsze ścieśnienie działalności banków kredytu krótkoterminowego i hipotecznych polega na zakazie: 1) udzielania pożyczek na własne akcje lub nabywania ich na własny rachunek, 2) kupna i sprzedaży towarów i nieruchomości na własny rachunek (chyba komisowo, względnie celem uniknięcia strat, ale w tym ostatnim wypadku winny być one w najkrótszym czasie sprzedane), 3) przyznawania kredytów jednemu dłużnikowi powyżej 10% kapitału zakładowego oraz bez specjalnej zgody rady banku kredytu „in blanco” lub na weksel z jednym podpisem.

Rozporządzenie reguluje również kwestję podziału zysków, postanawiając, iż z czystego zysku rocznego odlicza się 10% na kapitał zapasowy; jeżeli pozostałość przenosi 8% kapitału zakładowego, to z nadwyżki ponad 8% odlicza się co najmniej 15% na kapitał zapasowy. Z chwilą, gdy kapitał zapasowy dosięgnie połowy kapitału zakładowego, może być przerwane dalsze odkładanie na kapitał zapasowy części zysków. Przynajmniej połowa kapitałów rezerwowych winna być przechowywana w papierach wartościowych, posiadających bezpieczeństwo pupilarne.

Obowiązkowymi organami banków jest rada, składająca się co najmniej z pięciu członków z wyboru walnego zgromadzenia akcjonariuszów. Ponieważ funkcje rady są nadzorcze, dyrektorzy i urzędnicy banków nie mogą być członkami rady.

Członkowie rady, dyrekcji, jak również urzędnicy banku, którzy zaniechali obowiązku, włożonego na nich ustawą, statutem lub regulaminem, są odpowiedzialni wobec banku za szkody, powstałe wskutek tego zaniechania.

Banki kredytu krótkoterminowego, hipoteczne i domy bankowe mają obowiązek sporządzania bilansów miesięcznych, kwartalnych i rocznych według wzoru, ustalonego przez Ministra Skarbu. Bilanse miesięczne i bilans roczny netto bezpośrednio po przyjęciu go przez walne zgromadzenie (co powinno nastąpić najpóźniej do końca maja każdego roku) — należy przedstawiać Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia. Bilanse kwartalne należy ogłosić najpóźniej w ciągu miesiąca od końca kwartału w pismach przewidzianych w statucie.

Oddzielny rozdział poświęcony jest bankom hipotecznym, t. j. takim, które albo wyłącznie, albo obok innych statutem dozwolonych czynności zajmują się udzielaniem pożyczek na hipotekę nieruchomości i na tej podstawie wydają listy zastawne. Emisja listów ma granicę 15-krotnej sumy kapitałów własnych banku oraz rezerw specjalnych, przeznaczonych na zabezpieczenie praw posiadaczy listów. W rozdziale tym wymienione są szczegółowo te czynności, którymi bank hipoteczny może się zajmować obok emisji listów zastawnych, ponadto kwestje gwarancji, bezpieczeństwa, szacowania nieruchomości, sposób umarzania i wylosowania, kontrola i nadzór nad czynnościami emisyjnymi.

Wszelkie przedsiębiorstwa bankowe podlegają nadzorowi i kontroli Ministra Skarbu. W razie stwierdzenia nieprawidłowych działań w banku, Ministrowi Skarbu przysługują szerokie atrybucje zapobiegawcze i sankcje, t. j.: zamianowanie na koszt przedsiębiorstwa komisarza rządowego, zawieszenie w urzędowaniu władz przedsiębiorstwa, odebranie koncesji i likwidacja. Sposób przeprowadzenia nadzoru i kontroli ustalony będzie w rozporządzeniu wykonawczem Ministerstwa Skarbu. Banki hipoteczne oraz wszelkie instytucje kredytu długoterminowego podlegają ponadto stałemu nadzorowi, wykonywanemu przez komisarza rządowego.

Przedsiębiorstwa, istniejące w dniu 22 marca 1928 r., uważane są za posiadające koncesję. Statuty spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych winny być do 31 grudnia 1928 r. uzgodnione z przepisami tego rozporządzenia.

Banki państwowe nie podlegają nowemu prawu bankowemu i rządzą się własnymi statutami. Niektórym przepisom tego rozporządzenia nie podlega Centralna Kasa Spółek Rolniczych i Wileński Bank Ziemiński.

BILANSE BANKOW EMISYJNYCH.

(W milionach jednostek monetarnych).

BANKI	Polska Złotych	Różnica z bilans. z d. 31/I	St. Zjedn. \$	Różnica z bilans. z d. 2/II	Anglja £	Różnica z bilans. z d. 2/II	Niemcy M.	Różnica z bilans. z d. 2/II	Francja Fr. fr.	Różnica z bilans. z d. 2/II	Belgja Fr. belg.	Różnica z bilans. z d. 2/II	Włochy Lirów	Różnica z bilans. z d. 10/XII	Holandja Guld.	Różnica z bilans. z d. 6/II	Szwajcarja Fr. szw.	Różnica z bilans. z d. 31/I
Złoto	569	+ 40	2.640	- 159	160	+ 5	2.041	+ 176	5.543	- 1	3.859	+ 146	4.772	+ 3.598	435	—	438	- 13
Waluty i dewizy	548	- 89	—	—	—	—	213	- 83	60	+ 3	2.344	- 26	7.739	+ 6.104	194	+ 9	215	+ 152
Dyskonto . . .	545	+ 84	807	+ 384	56	+ 1	1.986	- 387	1.868	- 213	2.780	+ 69	3.064	- 742	58	- 31	134	- 171
Obieg.	1.087	+ 84	1.583	+ 6	135	- 1	3.987	- 264	60.385	+ 2.620	10.633	+ 211	17.124	- 686	794	- 1	786	- 28
Obce fundusze.	163	+ 31	2.434	- 18	101	+ 3	463	- 35	8.894	+ 403	494	+ 14	2.626	- 761	42	- 9	118	+ 4
Stopa dyskont.	8%		4% ¹⁾		4 1/2%		7%		3 1/2%		4 1/2%		6%	- 1%	4 1/2%		3 1/2%	
Kred. na rzecz Państwa . .	25	—	—	—	11	—	—	—	23.500	+ 400	231	- 15	—	- 4.227	4	+ 4	—	—
Pap. państwowe	—	—	262	- 172	29	- 6	—	—	5.930	+ 36	1.945	- 5	—	—	—	—	—	—
Data bilansu .	20/V		17/V		9/V		15/V		10/V		16/V		30/IV		21/V		15/V	
BANKI	Szwecja Kor. szw.	Różnica z bilans. z d. 28/I	Danja Kor. d.	Różnica z bilans. z d. 31/I	Norwegja Kor. nor.	Różnica z bilans. z d. 31/I	Austrja Szyl.	Różnica z bilans. z d. 31/I	Węgry Pengö	Różnica z bilans. z d. 31/I	Czecho- słowacja Kor. cz.	Różnica z bilans. z d. 31/I	Jugostawja Dyn.	Różnica z bilans. z d. 22/I	Finlandja M. fin.	Różnica z bilans. z d. 4/II	Łotwa Łatów	Różnica z bilans. z d. 8/II
Złoto	232	- 2	182	—	147	—	117	+ 33	197	—	1.119	+ 11	90	+ 1	313	- 3	24	—
Waluty i dewizy	48	- 86	103	+ 30	37	+ 27	287	- 50	87	- 19	1.668	- 384	262	- 63	884	- 479	77	+ 24
Dyskonto . . .	254	+ 100	40	- 14	273	- 36	92	- 13	293	- 20	102	+ 45	1.244	- 113	893	+ 244	82	+ 2
Obieg.	459	+ 23	352	+ 16	313	- 12	859	- 60	426	- 41	6.541	- 558	5.327	- 23	1.572	+ 125	40	+ 2
Obce fundusze.	192	- 24	31	+ 7	100	- 1	80	+ 33	14	- 1	797	- 152	732	- 369	107	- 40	62	- 2
Stopa dyskont.	4%	+ 1/2%	5%		5 1/2%	+ 1/2%	6%		6%		5%		6%		6%		6%	- 1%
Kred. na rzecz Państwa . .	—	—	—	—	—	—	168	- 5	106	- 5	4.807	- 110	2.000	—	—	- 12	—	—
Pap. państwowe	94	- 22	—	—	10	- 7	—	—	—	—	—	—	966	—	—	- 109	—	—
Data bilansu .	12/V		31/IV		15/V		15/V		15/V		15/V		15/V		8/V		23/V	

¹⁾ Od dnia 18 maja obowiązuje 4 1/2% stopa dyskontowa .